

În schimb, Veiga excelează în analiza vieții interne a Mișcării, surprinsă pe tărâmul politicii, publicisticii, literelor, justiției, cartierelor mărginașe ale orașelor, vastității mediului rural.

Sunt „urmărite” cu simț al evenimentului, marșurile electorale ale acestor „haiduci moderni”, iar explicațiile oferite rezultatelor diferitelor sondaje de opinie ale vremii arată o bună stăpânire a procedeeelor tipice istoriei mentalităților și chiar a controversatei dar nu mai puțin incitantei psiho-istorii.

O lucrare care (deși bazată exclusiv pe documente externe României) se constituie într-un peremptoriu argument în favoarea reanalizării unui moment istoric contemporan de mare interes, atât pentru cercetătorul avizat cât și pentru marele public.

Cristian SANDACHE

CONSTANTIN SĂNĂTESCU, *JURNAL*, București, Editura Humanitas, 1993, 286 p.

Unul dintre cei mai capabili oameni de arme români – generalul Constantin Sănătescu prezintă cu o necruțătoare luciditate episoade ale perioadei 1937 – 1947, deceniu decisiv privind configurația ulterioară a destinului politic al României.

Angajate de la 22 iunie 1941 în ofensivă directă împotriva U.R.S.S., alături de puternicele armate ale Reichului hitlerist și aliaților acestuia, trupele noastre vor cunoaște momente de triumf, dar și umilitoare capotări, odiseea lor pe cuprinsul imenselor spații slave fiind una a eroismului și disperării.

Secțiunea jurnalului care vizează direct viața cotidiană a combatanților în plină încheștare reprezintă o prețioasă contribuție la o mai bună înțelegere a fenomenului în sine.

Deși notează totul într-o modalitate aparent seacă (formația de militar își spune cuvântul), Sănătescu punctează esențialul evenimentelor reliefând deopotrivă motivația strategică și mișcările maselor de soldați.

Armatele Axei înaintează mereu, într-un teritoriu cărora tuturor li se pare ciudat, amestec fascinant de vechi grandaorie imperială și mizeră uniformizare egalitară.

Chipuri de ofițeri, secvențe de ansamblu ale contactului cu un inamic ivit parcă de pretutindeni, descrieri ale geografiei asiatice – cu marile sale contraste de climă și culori – totul converge către o lectură captivantă, dar mai ales extrem de utilă.

Atmosfera de gigantică incursiune cruciată se derulează aparent calmă, succesiunea observațiilor generalului măbind treptat tensiunea cititorului.

Străbătarea stepelor rusești se desfășoară cu greutate, în condițiile în care, deși superiori din punct de vedere tehnic, atacatorii au posibilitatea să cunoască în chip tragic „miracolul” regenerativ slav.

„Momentul” Stalingrad este evocat cu o tristețe abia perceptibilă, cifrele ce ilustrează pierderile „vorbind” prin înseși simplitatea lor nudă cu mult mai elocvent decât orice necrolog.

Armate decimate, o climă de o duritate extremă, ger cu sfîșichiuri de enut, albul dizolvat al câmpiilor și mai presus de toate, senzația de izolare față de restul lumii, față de țara natală în primul rând. Oameni abandonați morții pentru a pecetlui cu sângele lor valoarea unui cuvânt de onoare.

În ultima parte a jurnalului, generalul surprinde în aceeași manieră a esențializării imixtiunea comunismului în cadrul organismului politico-social românesc.

Ca într-o țară a nimănui, un milion de soldați ruși comit abuz după abuz, disprețuind în cel mai înalt grad autoritățile și înseși principiile elementare ale moralei.

Tradiții de rezistență sunt considerate primare și trebuie deci să dispară ; elita autohtonă este injectată cu narcoticul neîncrederii și al vânzării aproapelui ; forța dictează impunând dogme și zdrobind până și cuvintele.

Pare că întreaga geografie gregară a răsăritului s-a transpus în mediu românesc, schilodind, pervertind conștiințe, declamând imperative.

Pe fondul unor reacții evasiinexistente a unui Occident complice și defetist, speranța într-o eliberare continuă să subziste.

Semnificativă e o frază a generalului din finalul „Jurnalului” său : „22 iulie 1947. Toată lumea vorbește numai de războiul care trebuie să izbucnească între ruși și americani. În definitiv, de ce ar începe acum și n-a început mai demult, întrucât prilejuri pentru așa ceva au fost destule ...”.

Cristian SANDACHE

MIRCEA IONNIȚIU. *AMINTIRI ȘI REFLECȚIUNI*, București, Editura Enciclopedică, 1993, 219 p.

Însemnările secretarului particular al regelui Mihai I, Mircea Ionnițiu, se constituie într-o mărturie prețioasă îndeosebi asupra perioadei istorice 1944–1947, atât de densă în evenimente care au marcat în chip tragic viitorul statului român.

Într-o relatare extrem de clară și bine structurată logic, personalitatea tânărului monarh ni se dezvăluie în toată complexitatea sa, începând cu romanticii ani ai „cercetășiei” și culminând cu energica sa decizie de la 23 august 1944.

Analist fin, Mircea Ionnițiu nu exagerează aglomerând detalii inutile ci „merge” cu observația asupra actelor esențiale surprinzând totodată și profilul moral al regelui Mihai I.

Monarhul ne apare ca o încarnare a echilibrului și nestrămutatei încrederi în viabilitatea ideii de democrație parlamentară. Asemenea unui cronicar modern, Ionnițiu conturează „momentul” 30 decembrie 1947, evocarea abdicării forțate a regelui fiind făcută fără lamentații sau „artificii” partizane ci, mai degrabă lapidar, acutuându-se o anumită notă de sobrietate a expresiei.

Alături de imaginea predominantă a regelui Mihai I sunt surprinși în trăsăturile lor caracteristice Carol al doilea – iubitor de lux, veritabil „mecena” al culturii românești interbelice ; Nicolae Iorga – întotdeauna fascinant și neliniștit intelectualicește ; Iuliu Maniu – vertical în credințe și loial ideii de „fair-play” politic ; Nicolae Rădescu – devenit ulterior unul din liderii diasporei românești ; Grigore Niculescu-Buzești – diplomat subtil și caracter de o incontestabilă onestitate.

Ionnițiu își rememorează fragmentar copilăria și adolescența petrecute într-un București de coloratură balcanico-francofonă, cu o atmosferă totuși vie, racordată pulsului firesc al unei adevărate capitale europene.

Ambianța relatării cuprinde în esența sa ceva aulic și avem în același timp senzația că o întreagă mentalitate colectivă ni se dezvăluie lent, asemenea unui univers reflectat în apele oglinzii.

Capitala României Mari trăiește sub auspiciile Palatului Regal – simbol al modernității și frumosului, elita intelectuală românească (de care Ionnițiu s-a simțit legat întotdeauna) conferind culoare și consistență stilistică unei societăți aflată în plin proces de regenerare politică și spirituală.